

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ

УДК 338.22.021.1:378

JEL I25; O15

DOI: 10.31471/2409-0948-2022-1(25)-55-64

Гарашук Олена Василівна
доктор економічних наук, професор
начальник відділу комунікацій та міжнародного співробітництва
Державна служба якості освіти України
вул. Ісаакяна, 18, м. Київ, 01135, Україна
e-mail: mon7@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5572-5357>

Куценко Віра Іванівна
доктор економічних наук, професор
Заслужений діяч науки і техніки України
головний науковий співробітник відділу природно-техногенної
та екологічної безпеки
Державна установа «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку Національної академії наук України»
бульв. Тараса Шевченка, 60, м. Київ, 01032, Україна
e-mail: kutsenkovira@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/000-0003-3102-0744>

Кінаш Ірина Петрівна
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та адміністрування
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
вул. Карпатська, 15, м. Івано-Франківськ, 76019, Україна
e-mail: irinakinash@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5391-6560>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАЄКТОРІЇ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ (ВИКЛИКИ ЧАСУ І СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ)

Анотація. У статті йдеться про роль неперервної якісної освіти у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни та у прискоренні відповідних змін, які відбуваються в країні. Зазначається, що з освітою пов'язане життя кожної людини і передусім, покращення її добробуту.

Автори, представленого цією статтею дослідження, розглядають тенденції розвитку якісної освіти в теоретичному та практичному аспектах, компонентами якої визначені: науково-теоретичні основи досягнення якості освіти; основні концептуальні положення забезпечення компетентності фахівців; теоретично обґрунтовані принципи, що властиві відповідній освітній системі. У цьому зв'язку розкриваються основні функції, які виконує освітня сфера.

Значна увага в статті приділена висвітленню сутності категорії «якість освіти». Обґрунтовуються шляхи та напрями досягнення якісної освіти та забезпечення суттєвих

змін в освітній діяльності, виведення її на якісно новий рівень розвитку, що має сприяти досягненню позитивних якісних зрушень в освітній сфері. Підкреслюється, що в досягненні цього значна роль належить ресурсній базі та розглядаються шляхи її вдосконалення. При цьому наголошується на необхідності активного впровадження в освітню діяльність проєктів, які передбачають здійснення ефективних заходів щодо забезпечення закладів освіти сучасною матеріально-технічною базою, новітніми засобами навчання для виконання цими закладами своїх суспільно значущих функцій.

Виходячи з розуміння непересічної важливості місії освіти, що особливо наочно виявляється в наш час, сформована нова концепція розвитку освітньої галузі, що передбачає необхідність впровадження в освітній процес нових інформаційних технологій, становлення економіки знань, перехід до економічного зростання інноваційного типу, впровадження принципів соціального партнерства, гуманізму, соціальної безпеки тощо.

Ключові слова: концепція, функції та принципи якісної освіти, знання, траєкторія, стратегія розвитку.

Garashchuk Olena Vasylivna
Doctor of Economics, professor
Department head of Communications and International Cooperation
State service of education quality of Ukraine
St. Isahakyan, 18, Kyiv, 01135, Ukraine
e-mail: mon7@ukr.net

Kutsenko Vira Ivanivna
Doctor of Economic Sciences, professor,
Honored Scientist of Ukraine
Chief Researcher of Department of Natural-Technogenic and Environmental Safety
Public Institution «Institute of Environmental Economics
and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine»
blvd. Tarasa Shevchenka, 60, Kyiv, 01032, Ukraine
e-mail: kutsenkovira@gmail.com

Kinash Iryna Petrivna
Doctor of Economics, professor
Professor of the Department of Management and Administration
Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and GasKarpatska St. 15,
Ivano-Frankivsk, 76019, Ukraine
e-mail: irinakinash@gmail.com

CONCEPTUAL FUNDAMENTALS OF PROVISION OF THE TRACK OF QUALITY EDUCATION (CHALLENGES OF TIME AND DEVELOPMENT STRATEGY)

Abstract. The article deals with the role of continuous quality education in ensuring the socio-economic development of the country and in accelerating the relevant changes taking place in the country. It is noted that everyone's life is connected with education and, above all, the improvement of their welfare.

The authors of the study presented in this article consider the trends in the development of quality education in theoretical and practical aspects, the components of which are: scientific and theoretical foundations of achieving quality education; basic conceptual provisions for ensuring the competence of specialists; theoretically substantiated principles inherent in the relevant

educational system. In this regard, the main functions performed by the educational sphere are revealed.

Much attention in the article is paid to highlighting the essence of the category "quality of education". The ways and directions of achieving quality education and ensuring significant changes in educational activities, bringing it to a qualitatively new level of development, which should contribute to the achievement of positive qualitative changes in education are substantiated. It is emphasized that a significant role in achieving this belongs to the resource base and ways to improve it are considered. It emphasizes the need for active implementation in educational activities of projects that provide for the implementation of effective measures to provide educational institutions with modern material and technical base, the latest teaching aids to perform these institutions of their socially significant functions.

Based on the understanding of the paramount importance of the mission of education, which is especially evident in our time, formed a new concept of education, which requires the introduction of new information technologies in the educational process, the formation of knowledge economy, transition to innovative economic growth, implementation of social partnership. humanism, social security, etc.

Keywords: concept, functions and principles of quality education, knowledge, trajectory, development strategy.

«Той народ, котрий зуміє повно, швидко й досконало оволодіти новим знанням, розвинути його і застосувати в своєму житті, – одержить ту потужність, досягнення котрої і спрямування на загальне добро є основним завданням усякої розумної державної політики.»

В. Вернадський

Вступ. Останнім часом в Україні здійснюється реформування освітньої сфери, що має на меті:

- інтеграцію вітчизняної сфери освіти у світовий освітній простір;
- реалізацію Болонського та Брюге-Копенгагенського процесів;
- становлення суспільства та економіки знань;
- формування концепції неперервної освіти тощо.

Важлива роль для суспільного розвитку неперервної освіти підкреслюється її визначенням на конференції ЮНЕСКО (1977 р.) як:

- необмежену ні в часі, ні в просторі відносно методів навчання і направлена на досягнення гармонійного розвитку потенційних здібностей особистості і процесів щодо соціально-економічних перетворень у суспільстві;

- таку, що забезпечує людині успішно вписуватись у контекст соціальної реальності;
- сферу, що сприяє людині ефективно будувати своє життя і професійну діяльність;
- галузь, яка дозволяє бачити майбутнє країни та визначати своє майбутнє в ньому.

Реалізація зазначених завдань має бути пріоритетною характеристикою фахівця, здатного долати труднощі з метою досягнення передбачуваних цілей [1]. Це особливо важливо наразі, коли відбувається погіршення демографічної ситуації, зменшується чисельність населення і зокрема працездатного віку, має місце активізація процесу старіння жителів України, загострюються проблеми щодо забезпечення галузей економіки компетентними фахівцями.

В нинішній час, особливо в період формування інформаційно-сервісного суспільства, загально визнаною тенденцією є зростання ролі якості освіти. Останньому, як відомо, належить важлива роль у створенні сприятливих умов для духовного і матеріального життя людей, оскільки якість, асортимент і доступність надаваних освітніх послуг є важливою частиною формування високого рівня життя населення, зростання продуктивності праці та інших економічних показників. Якісна освіта розглядається нами як один із важливих факторів соціально-економічного розвитку України. Освіта в нашій

країні – це галузь, де формується і відтворюється людський капітал, де генерується інтелектуальний потенціал країни, проте наразі, на жаль, не відповідає викликам часу.

Тому сьогодні, як свідчать сучасні реалії, різко загострилась необхідність вдосконалення концептуальних основ розвитку освіти з урахуванням необхідності забезпечення високої якості освітніх послуг, потреб прискореного розвитку економіки та її інноваційного вектора. Це особливо важливо наразі, коли в ході російсько-української війни Україна втратила значний обсяг економічного потенціалу, відновлення якого потребує формування нової економіки, зокрема економіки знань.

Саме останній належить забезпечити майбутнє соціально-економічного розвитку країни та розробки такої траєкторії, яка б забезпечила не лише поліпшення рівня обслуговування населення, а й підвищення ефективності виробництва [2].

Аналіз сучасних зарубіжних і вітчизняних досліджень і публікацій. Зміни, що відбуваються в усьому світі в сфері знань та освіти, привернули увагу багатьох науковців. У числі тих, чий розробки спрямовані на подолання проблем у розвитку освіти, слід виділити Байденка В., Бойко Л., Вишневу Г., Даниленко Л., Згуровського М., Іваненко І., Кременя В., Криначенка В., Мазура З., Ніколаєнка С., Огнев'юка В., Олійника В. та ін., які в своїх дослідженнях підкреслюють зростання ролі освіти у забезпеченні соціально-економічного зростання.

Висвітлення невирішених раніше частин загальної проблеми, якій присвячується стаття. Проте ще недостатня увага приділяється висвітленню аспектів щодо забезпечення якісної освіти. Останнім часом виникла гостра потреба і необхідність спрямувати нові орієнтири піднесення рівня та розширення масштабів розвитку освітньої сфери. При цьому мають бути прораховані усі нові досягнення в зазначеній сфері.

Формулювання цілей статті. Досягнення цього, тобто визначення траєкторії розвитку якості освіти і є метою нашого дослідження.

Висвітлення основного матеріалу. Розвиток освіти необхідно розглядати в широкому соціально-економічному контексті. Адже освіта приймає безпосередню участь у прискоренні соціально-економічних змін, які відбуваються в країні та характеризуються при цьому динамічністю.

В зазначеному аспекті заслуговує на увагу фраза, яка часто вживається в документах Японії, – «освіта – це столітнє дерево», для якого шкідливим є часте пересадження, особливо – в інший ґрунт.

Загалом, освіта, як відомо, виконує багато функцій, зокрема:

- загальноосвітню, підвищуючи освітній рівень жителів, що є однією з найвищих цінностей;
- науково-дослідницьку;
- соціально-культурну, забезпечуючи загальнокультурний розвиток тих, хто навчається;
- професійну, щодо вироблення ключових компетенцій, визначаючи нову концепцію освітньої сфери в контексті підвищення її якості [3].

Звідси основною місією освітньої сфери є:

- сприймати, накопичувати, створювати та поширювати знання.
- надавати науково-освітні та консультативні послуги;
- створювати унікальні зразки наукоємної продукції;
- здійснювати підготовку конкурентоздатних фахівців;
- сприяти соціально-економічному розвитку країни.

В цілому на сьогодні у закладах освіти України спостерігається зниження фундаментальності навчального процесу та недостатність його забезпечення сучасними методичними матеріалами і матеріально-технічними засобами.

Тому нова концепція розвитку освіти, що залежить від змін, які відбуваються в суспільстві (глобалізація, соціально-економічні процеси, розвиток впровадження в освітній процес нових інформаційних технологій, становлення економіки знань, перехід

до економічного зростання інноваційного типу, впровадження принципів соціального партнерства, гуманізму, соціальної безпеки тощо) покликана подолати зазначені негативні процеси.

Все це стосується перш за все фахової освіти, представленої в Україні широкою мережею закладів фахової передвищої та вищої освіти (табл. 1, 2).

Таблиця 1

Заклади фахової передвищої та вищої освіти, 2020/21 навчальний рік

Показник	Заклади фахової передвищої освіти	Заклади вищої освіти
Кількість закладів, од.	129	515
У них студентів, тис.	165,6	1141,9
Кількість осіб, прийнятих на навчання, тис.	53,4	277,1
Кількість осіб, випущених із закладів освіти, тис.	47,3	385,7

Джерело: [4, с. 120].

У вищезазначених закладах забезпечується підготовка магістрів, бакалаврів (молодший бакалавр) і фахових молодших бакалаврів (табл. 2).

Таблиця 2

Прийом і випуск фахівців закладами вищої освіти, 2020 р.

Показник	Кількість осіб, прийнятих на навчання	у тому числі прийняті на навчання				Кількість осіб, випущених із ЗВО
		за рахунок коштів бюджету		за контрактом		
		усього	відсотків до загальної кількості прийнятих	усього	відсотків до загальної кількості прийнятих	
Усього	277057	117562	42,4	159494	57,6	385700
За освітніми ступенями (освітньо-кваліфікаційними рівнями):						
магістр	11088	4627	41,7	6461	58,3	130002
спеціаліст	-	-	-	-	-	13156
молодший бакалавр (молодший спеціаліст)	1434	416	29,0	1018	71,0	56451
бакалавр	201027	76519	38,1	124507	61,9	186091
фаховий молодший бакалавр	63508	36000	56,7	27508	43,3	-

Джерело: [4, с. 121].

Підготовка зазначених фахівців здійснюється на принципах розвитку мережевої індивідуальності, антропосоціоцентричного підходу, гуманізації навчання та виховання, макроаналітичного підходу в рамках виховання соціокультурної екології людини тощо.

Реалізація зазначених принципів має сприяти наближенню вищої освіти України до рівня високорозвинених країн, зокрема Європейського Союзу. Адже наразі, скажімо, серед 500 найкращих університетів світу з урахуванням таких показників як: число випускників і викладачів, удостоєних Нобелівської премії; рейтинг цитованих наукових робіт співробітників університету; кількість статей, опублікованих у журналах “Nature” і “Science”; розмір навчального закладу тощо, українські заклади вищої освіти відсутні.

Водночас мають місце факти, коли ринок праці не має попиту на глибокі, якісні знання. Мають місце також і компоненти вимог до якості освіти зі сторони роботодавців. Разом із тим відомо, що сучасному виробництву потрібні кадри з ерудицією, загальними знаннями, науковою інтуїцією. Забезпечення виробництва такими кадрами у значній мірі залежить від подолання загроз, соціальних ризиків. При цьому важливим є виявлення факторів, сприяючих зростанню показників розвитку освітньої сфери.

В цьому аспекті доцільним, на наш погляд, є створення спеціального реєстру інформації щодо поліпшення розвитку освітньої сфери. При цьому останній слід розглядати як один із факторів, здатних забезпечити не лише високі темпи загальноекономічного зростання країни, а й успішне вирішення соціальних проблем [5].

З освітою тісно пов'язане життя кожної людини, а з отриманням вищої освіти, як і професійним зростанням, значна частина пов'язує покращення свого добробуту.

В умовах, коли глобальний показник інтелектуального розвитку став основною рушійною силою, для цього важливо правильно обрати концепцію та стратегію розвитку. При цьому, розглядаючи концепцію як певний спосіб розуміння трактування основної точки зору або систему поглядів на той чи інший предмет, явище, процес; а стратегію – як послідовність дій, необхідних для досягнення головної кінцевої мети. Стратегія розвитку освіти має поєднувати кращі вітчизняні традиції й сучасні технології.

Тобто діяльність закладів освіти України повинна бути спрямована на:

- активізацію навчальних процесів;
- оптимізацію системи прийомів студентів, яка враховувала б регіональні, соціальні та економічні аспекти професійного відбору;
- забезпечення доступності навчальних закладів й освітніх послуг;
- подальший розвиток багаторівневої системи підготовки кадрів з урахуванням спеціалізації та спеціальностей;
- дотримання відповідних стандартів (у ході широких дискусій);
- стимулювання інноваційних навчальних програм як загальної, так і вищої освіти тощо.

Реалізація цих напрямів, як свідчать результати наших досліджень, ще потребує суттєвих змін в освітній діяльності, виведення останньої на якісно новий рівень розвитку, що сприяє досягненню якісних позитивних змін в сфері освіти.

У підвищенні якості освіти неабияка роль відводиться ресурсній базі навчальних закладів. Її аналіз показує, що в багатьох із них вона потребує суттєвого покращення. Це видається надзвичайно важливим тому, що застаріла матеріально-технічна база не дозволяє впроваджувати в навчальний процес інноваційні технології, сучасні комп'ютерні програми [6].

Необхідно також активніше впроваджувати в освітню діяльність проекти, що передбачають ефективні заходи по забезпеченню закладів освіти сучасною матеріально-технічною базою, новітніми засобами навчання, які мають сприяти їм (зкладам освіти) успішно виконувати наступні такі функції як: відновлення та поглиблення знань; розширення останніх; закріплення умінь і навиків; досягнення цілей навчання тощо.

Сучасні засоби навчання – це перш за все: підручники; навчальні посібники; індивідуальні та індивідуально-диференційовані різноманітні технічні засоби тощо [7].

Наразі серед матеріально-технічної бази освітньої сфери все більш важливе місце займають бібліотечні ресурси з доступом бібліотек навчальних закладів до електронно-бібліотечної системи. Останнє передбачає:

- створення (особливо у вищій школі) власної електронно-бібліотечної системи;
- оформлення підписки на готову електронно-бібліотечну систему у сторонніх організаціях – агрегаторів;
- створення міжуніверситетських електронних бібліотек тощо.

Практика засвідчує, що особливо ефективною є електронно-бібліотечна система, створена з використанням інформаційних технологій. Адже вона дозволяє:

- надати можливість доступу кожного працівника навчального закладу до електронно-бібліотечної системи;
- створити електронно-бібліотечну систему лише на базі прямих ліцензованих договорів з правоволодіючими можливостями;
- досягти доступ до електронно-бібліотечної системи з будь-якого місця світу, в якому є доступ до мережі Інтернет;
- забезпечити електронно-бібліотечну систему електронними виданнями основної навчальної та наукової літератури з дисциплін загальнонаукового і професійного циклів, зокрема виданими в останні роки;
- сприяти досягненню можливості одночасного індивідуального доступу до всієї системи і до кожного її елементу окремо.

До речі, інформаційна технологія, приміром, «контекстум» дозволяє результати інтелектуальної наукової діяльності переводити в цифрову форму на правовій основі, а також досягти належного використання зазначених результатів у відповідності до вимог законодавства, освітніх стандартів і потреб сучасного суспільства.

Так, у бібліотечній системі освітньої сфери широко використовуються цифрові ресурси, що зберігаються і передаються у цифровій формі (аудіо, відео, тестові документи, мультимедійна продукція освітнього призначення, електронні тести). Застосування зазначених вище ресурсів не лише сприяє успішному виконанню ряду завдань інструментального плану в навчанні, але й перетворює зміст освіти, впливає на її функції, дозволяє запропонувати нові складові організаційно-економічного механізму розвитку освіти (рис. 1).

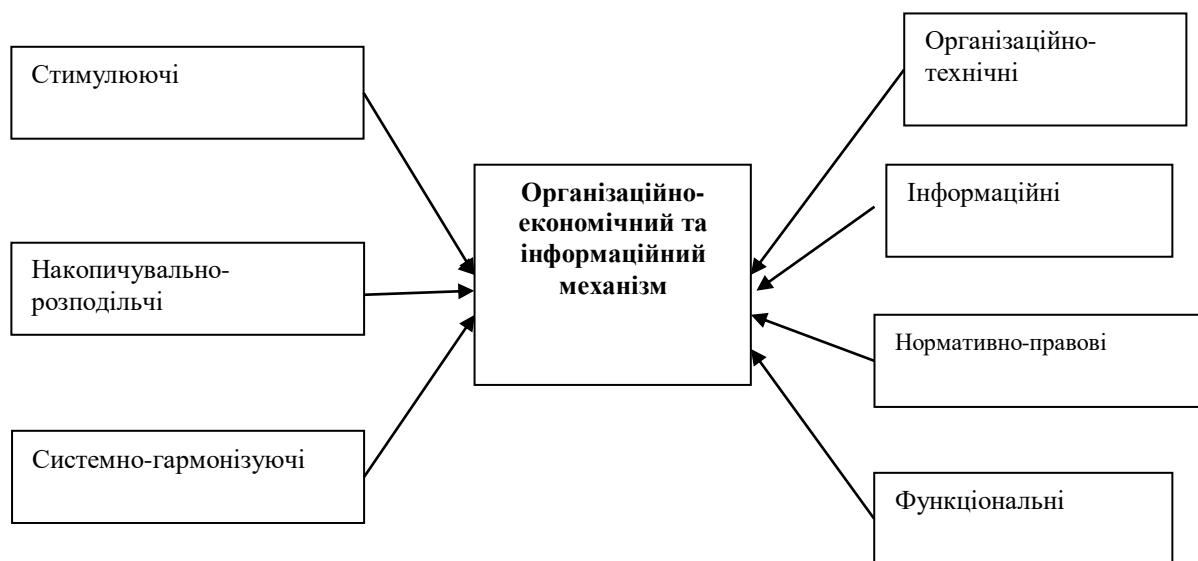

Рисунок 1. – Складові організаційно-економічного механізму розвитку освіти

Реалізація зазначеного механізму дозволяє не лише підвищувати якість освітніх послуг, а й готувати висококваліфікованих, конкурентоздатних фахівців. До речі, їх конкурентоздатність – це інтегральна характеристика, що включає сукупність якостей особистості, визначаючих її здатність здійснювати певну діяльність ефективніше за інших, суттєво відрізняючись від інших учасників конкуренції.

Для конкурентоздатного фахівця характерним є здатність до високої якості та ефективності своєї діяльності; намагання досягти показників лідера в умовах змагання, напруженої боротьби. Задля досягнення цього фахівець має володіти перш за все сучасними інформаційними технологіями. Практика свідчить, що, не володіючи останніми, фахівець усе менше стає конкурентоздатним на ринку праці.

Тому нові концептуальні підходи до розвитку освіти мають передбачати необхідність постійного вдосконалення інформаційного середовища, розробку та впровадження в освітню практику сучасних інформаційних технологій [8; 9].

Використання таких підходів при підготовці кадрів сприяє:

- вихованню не лише пізнавальних, але і професійних інтересів особистості;
- розвитку системного мислення у майбутніх фахівців, включаючи цілісне розуміння не лише природи та суспільства, але і свого місця у світі;
- формуванню у майбутніх фахівців ціннісного уявлення про свою професійну діяльність, уміння та навички взаємодії й спілкування, індивідуальне і спільне прийняття рішення, а також відповідального ставлення до соціальних цінностей і установок професійного колектива і суспільства в цілому.

Для забезпечення цього, приміром, у закладах вищої освіти, сприятливим є активне використання:

- інтерпретуючих чи ідентифікуючих систем, які встановлюють властивості та структури відповідним даним;
- плануючих систем, що виводять відповідні наслідки із заданих ситуацій, а також розробляють плани дій, які необхідні для досягнення поставлених цілей;
- систем моніторингу та спостереження, що зіставляють результати досліджень стосовно поведінки об'єкта з характеристиками, які є важливими для успішного виконання плану;
- систем управління, об'єднуючих інтерпретації прогнозування, планування, моніторингу для забезпечення оперативного управління;
- діагностуючих систем, які дозволяють робити висновки щодо відповідних порушень;
- навчальних систем, діагностуючих і корегуючих поведінку учнів, студентів тощо [9; 10].

В контексті передбачуваної стратегії особлива увага має бути приділена підготовці кадрів з адекватною вимогам суспільства та економіки мобільністю, а також маючих цілий ряд якостей і характеристик, що впливають на мобільність фахівця (рис. 2).

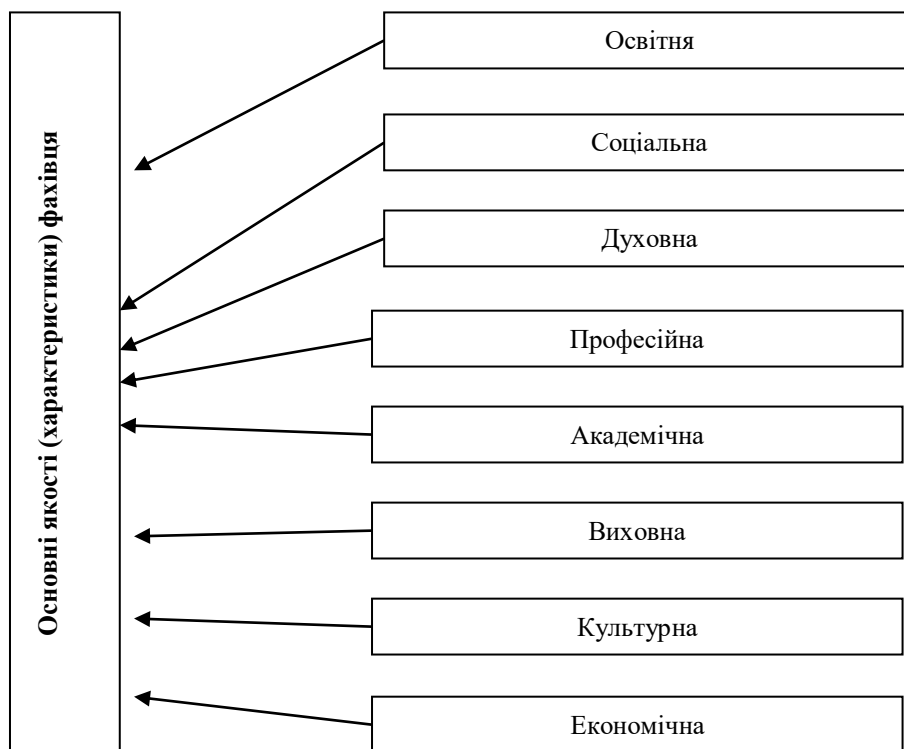

Рисунок 2. – Основні якості (характеристики) фахівця, що впливають на його мобільність

Як засвідчує світова практика, всі вищезазначені якості впливають перш за все на статусну позицію фахівця у соціальному, економічному та політичному просторі.

Висновок та перспективи подальших досліджень. Отже, концепція розвитку освітньої сфери являє собою єдність нових освітніх технологій, технологічних інноваційних механізмів, нових методів і прийомів навчання, що базуються на таких принципах як:

- успішне розв'язання проблем, пов'язаних з розвитком освіти не лише на рівні освітньої системи, але і на загальнодержавному та міжнародному рівнях;
- системність управління освітою на всіх рівнях і в усіх ланках;
- перегляд ролі різних соціальних інститутів, у першу чергу підприємств і сім'ї в системі освіти;
- розкриття ролі закладів освіти, а також учнів, студентів в організації навчального процесу тощо.

Зазначені принципи знайшли своє відображення в пошуку найбільш ефективних шляхів розвитку освітньої сфери за нинішніх умов перетворення освіти не просто в масове явище, а навіть в обов'язковий атрибут сучасної людини, мотивованої щодо отримання якісної освіти.

Наразі учня чи студента не можливо змусити до належного навчання та ефективного засвоєння знань, якщо вони йому не потрібні. Отже, мають бути наявні необхідні мотивації. Серед мотиваційних шляхів успішного розв'язання проблем щодо досягнення якісної освіти доцільно виділити наступні:

- створення відповідної економіки, що має попит на кваліфіковані, високоосвічені кадри;
- впровадження так званого соціального пакету, пов'язаного з освітнім рівнем працівників;
- надання відповідного статусу працівникам з належним освітнім рівнем;
- введення диференційованих (окрім «червоних») дипломів;
- просування фахівців з вищим рівнем освіти на кращі місця на ринку праці;
- суттєве підвищення рівня оплати праці фахівців з вищою освітою.

Все це, на наш погляд, сприятиме зростанню інтелектуального потенціалу України, науково-освітньої сфери, активній участі нашої країни в розробці як фундаментальних, так і прикладних наук, виходячи з того, що 2022 рік був проголошений ООН Міжнародним роком фундаментальних наук для сталого розвитку.

Література

1. Гаращук О.В., Куценко В.І. Освітня сфера – важливий чинник інноваційного сталого розвитку. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2021. Том 3 №2. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-11-3>
2. Андрущенко В. Освіта в стратегії розбудови організованого суспільства. *Вища освіта України*. 2020. №4. С. 5-12.
3. Винничук Р. Природа креативності та її роль в освітньому процесі. *Вища школа*. 2020. №10. С. 47-58.
4. Статистичний щорічний України за 2020 рік / За ред. І.Є. Вернера. Київ: Державна служба статистики України, 2021. 455 с. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/11/Yearbook_2020.pdf
5. Бакіров В., Зиман З., Холін Ю. Висока якість освіти – вимога часу. *Вища освіта України*. 2005. №1. С. 15-19.
6. Кремень В.Г., Луговий В.І., Саух П.Ю. Освіта і наука – основа інноваційного людського розвитку. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. Том 2 №2. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-3>

7. Гришова І., Гришова Р. Державна політика стійкого розвитку в контексті циркулярної моделі економіки. Перспективи розвитку освіти, науки і бізнесу в глобальному середовищі: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. 23 жовтня 2020 року. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2020. С. 45-47.

8. Кремень В.Г. Філософія освіти XXI століття. *Вища школа*. 2002. №6. С. 9-17.

9. Куценко В.І., Ставнича Н.І. Фундаменталізація освіти в контексті формування суспільства знань та соціальної безпеки *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості*. 2 (24) 2021. №2. С. 140-148

10. Головченко Г.О. Тенденції розвитку медіаосвіти в Канаді. *Педагогіка і психологія*. 2019. №1. С. 77-86.

References

1. Garashchuk O.V., Kutsenko V.I. (2021). Osvitnya sfera – vazhlyvyi chynnyk innovatsiynoho staloho rozvytku. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*. Volume 3, # 2. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-11-3> [in Ukraine].

2. Andrushchenko V. (2020). Osvita v stratehiyi rozbudovy orhanizovanoho suspil'stva. *Vyshcha osvita Ukrayiny*. # 4, pp. 5-12 [in Ukraine].

3. Vynnychuk R. (2020). Pryroda kreatyvnosti ta yiyi rol' v osviti'omu protsesi. *Vyshcha shkola*. # 10, pp. 47-58 [in Ukraine].

4. State Statistics Service of Ukraine (2021). Statystychnyy shchorichnyy Ukrayiny za 2020 rik. Kyiv. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/11/Yearbook_2020.pdf [in Ukraine].

5. Bakirov V., Zyman Z., Kholin Yu. (2005). Vysoka yakist' osvity – vymoha chasu. *Vyshcha osvita Ukrayiny*. # 1, pp. 15-19 [in Ukraine].

6. Kremen' V.H., Luhovyy V.I., Saukh P.Yu (2020). Osvita i nauka – osnova innovatsiynoho lyuds'koho rozvytku. *Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine*. Volume 2, # 2. URL: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-14-3> [in Ukraine].

7. Hryshova I., Hryshova R. (2020). Derzhavna polityka stiykoho rozvytku v konteksti tsyrkulyarnoyi modeli ekonomiky. *Perspektyvy rozvytku osvity, nauky i biznesu v hlobal'nomu seredovyshchi: materialy VIII Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. 23 zhovtnya 2020 roku*. Ternopil' [in Ukraine].

8. Kremen' V.H. (2002). Filosofiya osvity XXI stolittya. *Vyshcha shkola*. # 6, pp. 9-17 [in Ukraine].

9. Kutsenko V.I., Stavnycha N.I. Fundamentalizatsiia osvity v konteksti formuvannia suspilstva znan ta sotsialnoi bezpeky *Naukovyi visnyk Ivano-Frankivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu nafty i hazu. Serii: Ekonomika ta upravlinnia v naftovii i hazovii promyslovosti*. 2 (24) 2021. №2. S. 140-148

10. Holovchenko H.O. (2019). Tendentsiyi rozvytku mediaosvity v Kanadi. *Pedahohika i psykholohiya*. # 1, pp. 77-86 [in Ukraine].